

Dominik Boratyn*

POSTRZEGANIE POLICJI PRZEZ MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO – WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie postrzegania Policji przez mieszkańców województwa podkarpackiego. W publikacji skupiono się na wyjaśnieniu, czym jest bezpieczeństwo oraz jakie są zadania Policji w zapewnianiu bezpieczeństwa. Zwrócono uwagę na szeroką gamę zadań, jakie spoczywają na funkcjonariuszach Policji, od działań patrolowych, przez prewencję kryminalną, po edukację społeczeństwa w zakresie zasad bezpieczeństwa. Podstawą artykułu są badania ilościowe przeprowadzone na próbie 1503 mieszkańców Podkarpacia w 2023 r. Uczestnicy badania reprezentowali zróżnicowane grupy demograficzne, co pozwoliło na uzyskanie szerokiego obrazu społecznych odczuć i opinii. Wnioski z artykułu mogą być przydatne zarówno dla Policji, jak i innych instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne oraz decydentów politycznych i społecznych w regionie.

Słowa kluczowe: Policja, bezpieczeństwo, poczucie bezpieczeństwa, województwo podkarpackie, badania ilościowe

Wstęp

Bezpieczeństwo nie jest zjawiskiem stałym. W swej treści i formach jest czymś nierozzerwalnie związanym z innymi procesami społecznymi, jest zjawiskiem żywym, mającym swą dynamikę, podlegającym ciągłym zmianom i z tego względu – w sensie badawczym – bardzo trudnym do jednoznacznego zbadania i przeanalizowania. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jednym z podstawowych zadań, jakie przyjęło na siebie państwo. W celu realizacji tegoż obowiązku powołano szereg struktur organizacyjnych i instytucji prawnych, których ustawo-

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: dboratyn@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0003-2335-7515.

wym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. Jak wskazali Jan Maciejewski i Małgorzata Stochmal, zdolność do realizacji powierzonych zadań na rzecz bezpieczeństwa opiera się przede wszystkim na utrzymywaniu ciągłej gotowości bojowej oraz możliwości natychmiastowego reagowania oraz podejmowania nieustających działań, co określone zostało mianem „dyspozycyjności”¹. Badacze słusznie podali, że owa dyspozycyjność pozostaje naczelną cechą formacji systemu bezpieczeństwa, ponieważ realizowane przez nie zadania wymagają natychmiastowego tempa realizacji, nieustannej i niczym nieprzerwanej działalności do momentu pełnego przywrócenia stanu bezpieczeństwa². Jak słusznie zauważył Andrzej Żebrowski, państwo, chcąc realizować swoje funkcje oraz zadania w sferze bezpieczeństwa, musi dysponować rozbudowanym i wyspecjalizowanym aparatem podmiotów cywilnych i wojskowych, które są: wyposażone w podstawy prawne, finansowane z budżetu państwa, zorganizowane, wyszkolone, wyposażone oraz mają jasno określone kompetencje i uprawnienia³. Poprzez powołanie służb mundurowych państwo lub jego organy realizują część ze swoich podstawowych zadań.

Jak podaje Stanisław Pieprzny, termin „służby mundurowe” wskazuje na mundurowe i często uzbrojone formacje zajmujące się określonym przez prawo segmentem bezpieczeństwa⁴. Z kolei Bolesław Sprengel wskazał, że służby mundurowe stanowią wyodrębnioną część administracji państwowej, składającej się z formacji działających na podstawie odrębnych przepisów, realizujących swoje zadania w formie czynności:

1. analityczno-informacyjnych,
2. operacyjno-rozpoznawczych,
3. dochodzeniowo-śledczych,

¹ „Dyspozycyjność oznacza nic innego jak możliwość dysponowania czymś lub kimś. Ma ona również dwa sposoby rozumienia: szerokie oraz wąskie. Dyspozycyjność w szerokim tego słowa znaczeniu łączy się z ogólnie przyjętym nastawieniem do typowych działań, dla których utworzono daną strukturę. Z kolei wąskie znaczenie dyspozycyjności określa rodzaj pełnionej interwencji na przykład pod względem szybkości czy sposobu działania”. Zob. J. Maciejewski, D. Hofman, *Narodowe Siły Rezerwowe jako grupa dyspozycyjna*, „Wiedza Obronna”, 2013, nr 3, s. 153–161.

² J. Maciejewski, M. Stochmal, *Instytucjonalne przeciwdziałania zagrożeniom w przestrzeni społecznej*, „Journal of Modern Science”, 2016, t. 3, s. 204.

³ A. Żebrowski, *Służby mundurowe w realizacji zadań w sferze bezpieczeństwa państwa – stan 2014 rok (wybrane aspekty)* [w:] *Przeciwdziałanie i reagowanie na współczesne zamachy terrorystyczne*, red. J. Stelmach, Wrocław 2017, s. 131.

⁴ S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2012, s. 24.

4. administracyjno-porządkowych,

5. kontrolnych i ochronnych⁵.

Służby mundurowe działają na podstawie odrębnych przepisów prawnych, w których w sposób ogólny określone zostały ich zadania. W Polsce funkcjonuje szereg różnego rodzaju formacji, a wśród nich jest m.in. Policja.

Policja jako formacja mundurowa działająca na rzecz bezpieczeństwa

Zgodnie z ustawą o Policji, policja to umundurowana i uzbrojona formacja służąca społeczeństwu, która została przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego⁶. Art. 1 ust. 2 tejże ustawy wskazuje, że do zadań Policji w szczególności należą:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, a także ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,
4. kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,
5. współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej,
6. przetwarzanie informacji kryminalnych, w tym danych osobowych, oraz prowadzenie zbiorów danych zawierających informacje gromadzone przez uprawnione organy o odciskach linii papilarnych osób, niezidentyfikowanych śladach linii papilarnych z miejsc przestępstw oraz o wynikach analizy kwasu deoksyrybonukleinowego (DNA)⁷.

⁵ B. Sprengel, *Służby mundurowe ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego. Zarys problematyki*, Toruń 2008, s. 24.

⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U.2024.0.145).

⁷ *Ibidem*.

Jak zauważył Robert Gwardyński, pośród różnego typu działań podejmowanych przez Policję na szczególną uwagę zasługują te o charakterze profilaktycznym (zapobiegawczym). Zdaniem badacza, sprawnie przygotowane oraz przeprowadzane działania prewencyjne nie tylko nie dopuszczają do wzrostu przestępczości oraz spadku poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, ale także do pojawienia się kryzysów lub niepokojów wynikających z niezadowolenia w społeczeństwie. R. Gwardyński wskazał, że pośród działań prewencyjnych, które są podejmowane przez Policję na rzecz bezpieczeństwa lokalnego, „jedna część wykonywana jest w ramach współdziałania z innymi podmiotami systemu bezpieczeństwa wewnętrznego (np. ze strażami gminnymi, służbami ratowniczymi), a inna, w ramach samodzielnej realizacji (pełnienie służby obchodowej, patrolowej czy interwencyjnej)”⁸.

W zakresie działań prewencyjnych szczególne znaczenie odgrywają policjanci pełniący służbę patrolową, dzielnicowi oraz funkcjonariusze komórek profilaktyki społecznej. Do podstawowych zadań policjantów pełniących służbę patrolową należy m.in. nawiązywanie i utrzymywanie więzi ze społecznością lokalną w celu tworzenia atmosfery poczucia bezpieczeństwa oraz współodpowiedzialności za zapobieganie zagrożeniom. Do zadań dzielnicowego należy m.in.: prowadzenie rozpoznania przydzielonego mu rejonu pod względem osobowym, terenowym oraz zjawisk i zdarzeń mających wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także podejmowanie działań z zakresu profilaktyki społecznej. Do zadań funkcjonariuszy Policji komórek do spraw profilaktyki społecznej należy przede wszystkim inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zachowań aspołecznych, jak również współpraca ze społecznościami lokalnymi w obszarze zapobiegania przestępczości, w tym popularyzowania wiedzy o skutecznych metodach i środkach zapobiegania przestępczości⁹.

Jak zauważył Bogumił Jedynak, Policja, podejmując działania mające na celu utworzenie systemu bezpieczeństwa lokalnego, kieruje się nie tylko własnymi doświadczeniami w zakresie prewencji, lecz także zapotrzebowaniem społecznym na konkretne programy profilaktyczne. Jednym z nich jest koncepcja *community policing*, która zawiera trzy podstawowe elementy:

1. tworzenie zaufania służącego efektywnemu partnerstwu na linii Policja – społeczeństwo,

⁸ R. Gwardyński, *Bezpieczeństwo lokalne z perspektywy Policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, 2020, nr 4, s. 34–35.

⁹ *Ibidem*, s. 36.

2. stosowanie taktyki i strategii polegającej na rozwiązywaniu problemów,
3. zmiana policyjnej struktury organizacyjnej i mentalności, aby wspierały przemiany wewnątrz Policji¹⁰.

*Community policing*¹¹ można rozumieć więc jako strategię współpracy Policji ze społecznością lokalną. Jest to nowa filozofia w aktywności i podejściu Policji do stosowania oraz egzekwowania przepisów prawa, świadczy także o nowoczesnym myśleniu o Policji i jej roli we współczesnym społeczeństwie, przede wszystkim w zakresie zapobiegania przestępczości i konieczności wspierania się policjantów oraz mieszkańców danej społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych¹². Szerzej na temat filozofii *community policing* pisali m.in.: Arkadiusz D. Leśniak-Moczuk¹³, Andrzej Urban¹⁴, Janina Czapska¹⁵, Ernest Magda¹⁶, Linda S. Miller, Kären M. Hess, Christine H. Orthmann¹⁷, Willard M. Oliver¹⁸ oraz Kenneth J. Peak i Ronald W. Glensor¹⁹.

Podejmując rozważania dotyczące roli Policji w zakresie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym, należy zgodzić się z Eugeniuszem Moczukiem, według którego Policja powinna sprawować obowiązki zgodnie z następującymi zaleceniami:

1. swoje działania prowadzić przede wszystkim w służbie społecznej w społeczności lokalnej, przy czym przez społeczność lokalną należy tutaj rozumieć nie społeczność całego miasta (czy nawet dużych dzielnic), ale mieszkańców poszczególnych osiedli,

¹⁰ B. Jedynak, *Zagrożenia zjawiskami dysfunkcjonalnymi w gminie Dąbrowa Tarnowska*, Wrocław 2022, s. 36.

¹¹ V.E. Kappeler, L.K. Gaines, *Community Policing. A Contemporary Perspective*, Londyn 2011.

¹² B. Jedynak, *op.cit.*, s. 36.

¹³ A.D. Leśniak-Moczuk, *Bezpieczeństwo w społeczności lokalnej w kontekście przejawów demoralizacji nieletnich*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, 2020, nr 64, s. 222–235.

¹⁴ A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2009, s. 116–135.

¹⁵ J. Czapska, *Podsumowanie czyli w poszukiwaniu rozwiązań [w:] Koordynacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa*, red. J. Czapska, Kraków 2014, s. 489–505; *eadem*, *Jak skutecznie zapewnić bezpieczeństwo? Współczesne wyzwania*, Uniwersytet Jagielloński, <https://ruj.uj.edu.pl> (28.11.2024); *eadem*, *Społeczności lokalne w zapobieganiu przestępczości*, Warszawa–Kraków 1997.

¹⁶ E. Magda, *Idea community policing w pracy polskiej Policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, 2016, nr 4, s. 61–69.

¹⁷ L.S. Miller, K.M. Hess, C.H. Orthmann, *Community Policing: Partnerships for Problem Solving*, Boston 2017.

¹⁸ W.M. Oliver, *Community Oriented Policing: A Systemic Approach to Policing*, Londyn 2001.

¹⁹ K.J. Peak, R.W. Glensor, *Community Policing and Problem Solving: Strategies and Practices*, Londyn 2012.

2. formacji nie uda się utrzymać bezpieczeństwa oraz porządku publicznego bez współpracy z lokalną społecznością lub wbrew niej i bez dbałości o pozytywny, publiczny wizerunek Policji,
3. w służbie społeczności lokalnej Policja powinna zakładać działania na rzecz polepszania ochrony i podnoszenia jakości życia mieszkańców, gdyż właśnie takie działania, a nie kontrola przestrzegania przepisów prawa, powinny znaleźć się w centrum uwagi Policji,
4. formacja ta w służbie swojej społeczności lokalnej powinna zakładać stałe kontakty nie tylko z osobami, które przysparzają kłopotów, ale przede wszystkim z lokalnymi liderami oraz grupami czy stowarzyszeniami (tego typu działania przyczynią się do poznawania aktualnych potrzeb i problemów danej społeczności. Ludzie, którzy aktywnie w niej działają, mogą dostarczyć najlepszych pomysłów na to, co można zrobić w obrębie kilku ulic, bloków mieszkalnych, czy na terenie osiedla, aby przezwyciężyć strach mieszkańców przed przestępczością, godzeniem się z byle jakim, nieestetycznym, zaśmieconym otoczeniem, czy brakiem zainteresowania tym, co dzieje się wokół),
5. współpraca Policji z lokalną społecznością w rozwiązywaniu jej problemów musi polegać na wzajemnym poszanowaniu autonomii (Policja nie może próbować narzucać grupom czy osobom, z którymi współpracuje, swojej zwierzchności we wspólnie podejmowanych działaniach)²⁰.

Metodologia badań

Na potrzeby badań przyjęto hipotezę, która zakładała, że w świadomości społecznej mieszkańców województwa podkarpackiego Policja odgrywa istotną rolę w działalności na rzecz bezpieczeństwa publicznego tegoż regionu. W celu weryfikacji postawionej hipotezy badawczej przeprowadzono badania empiryczne z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety. Podstawą badań była osobista rozmowa ankietowanych z respondentami. Badania przeprowadzono na terenie 17 gmin województwa podkarpackiego. Były to: Rzeszów, Stalowa Wola, Krosno, Przemyśl, Tarnobrzeg, Pilzno, Żyraków, Pruchnik, Radymno, Krempna, Skołyszyn, Kolbuszowa, Majdan Królewski, Baligród, Solina (Polańczyk), Oleszyce i Horyniec-Zdrój.

²⁰ E. Moczuk, *Rola Policji w tworzeniu bezpieczeństwa lokalnego* [w:] *Bezpieczeństwo, administracja i biznes w kontekście członkostwa w Unii Europejskiej*, red. B. Nogalski, J. Tomaszewski, Gdynia 2005, s. 121–122.

Badaniami objęto populację 1503 dorosłych mieszkańców województwa. Rozkład ankiet zrealizowanych w poszczególnych miejscowościach został przedstawiony w tabeli 1.

Tab. 1. Rozkład ankiet zrealizowanych w poszczególnych miejscowościach województwa podkarpackiego

Gmina	Ilość ankiet wykonanych	Gmina	Ilość ankiet wykonanych
Rzeszów	448	Stalowa Wola	145
Krosno	96	Przemyśl	146
Tarnobrzeg	95	Pilzno	46
Żyraków	53	Pruchnik	46
Radymno	46	Krempna	47
Skołyszyn	46	Kolbuszowa	60
Majdan Królewski	47	Baligród	46
Solina (Polańczyk)	48	Oleszyce	40
Horyniec		48	

Źródło: opracowanie własne.

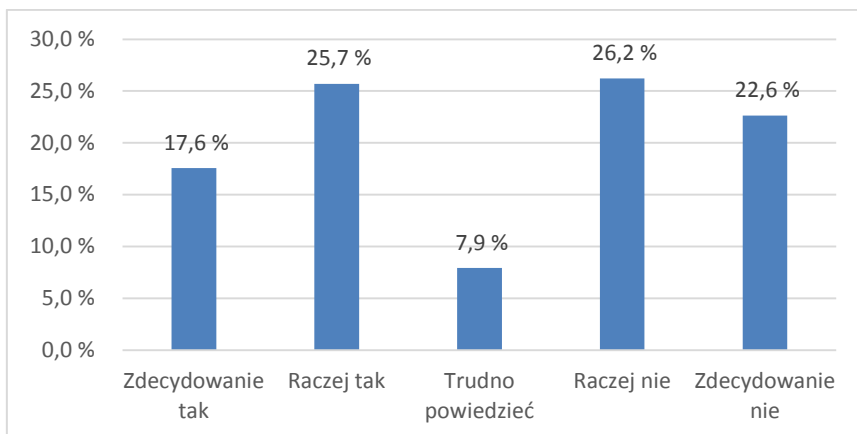
Przy opracowaniu procedury badawczej oraz wyników skorzystano z metodologii badawczej Eugeniusza Moczuka, który prowadził podobne badania w 2003 roku²¹.

Postrzeganie Policji w badaniach ilościowych – wyniki

Rola Policji w społeczeństwie odgrywa kluczowe znaczenie w utrzymaniu porządku publicznego, ochronie bezpieczeństwa obywateli oraz egzekwowaniu prawa. Jednocześnie sposób postrzegania Policji przez społeczeństwo jest istotnym wskaźnikiem efektywności działania tej instytucji oraz poziomu zaufania społecznego. Zaufanie to stanowi fundament efektywnego działania służb porządkowych, wpływając na skłonność obywateli do współpracy, zgłaszania przestępstw czy przestrzegania norm społecznych.

Prowadząc badania empiryczne dotyczące postrzegania Policji przez mieszkańców województwa podkarpackiego, w pierwszej kolejności zapytano respondentów, czy odpowiedzialność za bezpieczeństwo należy wyłącznie do tej formacji. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony na wykresie 1.

²¹ Idem, *Postrzeganie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym: raport z badań sondażowych*, Rzeszów 2003.

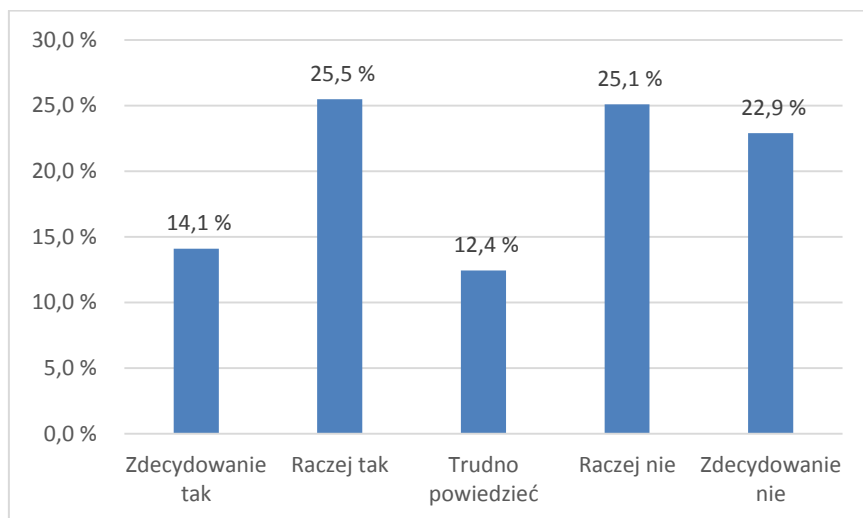
Wykres 1. Czy odpowiedzialność za bezpieczeństwo należy tylko do obowiązków Policji?

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przedstawionych powyżej danych można zaobserwować istotne zróżnicowanie opinii respondentów. 43,3% badanych (17,6% „zdecydowanie tak” i 25,7% „raczej tak”) zgadza się ze stwierdzeniem, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo leży wyłącznie po stronie Policji. Ta grupa prawdopodobnie postrzega bezpieczeństwo jako zadanie przeznaczone dla profesjonalnych instytucji, bez konieczności angażowania obywateli. Blisko połowa, tj. 48,8% respondentów (26,2% „raczej nie” i 22,6% „zdecydowanie nie”), jest przeciwnego zdania, sugerując, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo powinna być dzielona również między inne służby lub obywateli. Może to wynikać z przekonania, że działania prewencyjne i odpowiedzialność zbiorowa są kluczowe dla skutecznego zarządzania bezpieczeństwem. Dodatkowo, 7,9% badanych nie ma sprecyzowanej opinii („trudno powiedzieć”), co może świadczyć o niewiedzy lub braku refleksji nad zakresem obowiązków poszczególnych stron i służb w zapewnianiu porządku publicznego i bezpieczeństwa.

Dane wskazują, że społeczeństwo jest niemal równomiernie podzielone w kwestii tego, kto powinien odpowiadać za bezpieczeństwo. Znaczący odsetek osób, które nie zgadzają się z przypisaniem tej odpowiedzialności wyłącznie Policji, może odzwierciedlać rosnącą świadomość potrzeby współpracy i wspólnego działania różnych podmiotów i instytucji, w tym innych służb mundurowych oraz obywateli. Wyniki sugerują także, że konieczne jest dalsze informowanie i edukowanie obywateli na temat roli zarówno służb mundurowych, jak i całego społeczeństwa w budowie bezpieczeństwa.

W związku z powyższym zapytano respondentów, czy Policja ma sama zapewnić ludziom spokój i bezpieczeństwo, a obywatele nie powinni się do tego włączać. Rozkład odpowiedzi dla tego pytania obrazuje wykres 2.

Wykres 2. Czy Policja ma sama zapewnić ludziom spokój i bezpieczeństwo, a obywatele nie powinni się do tego włączać?

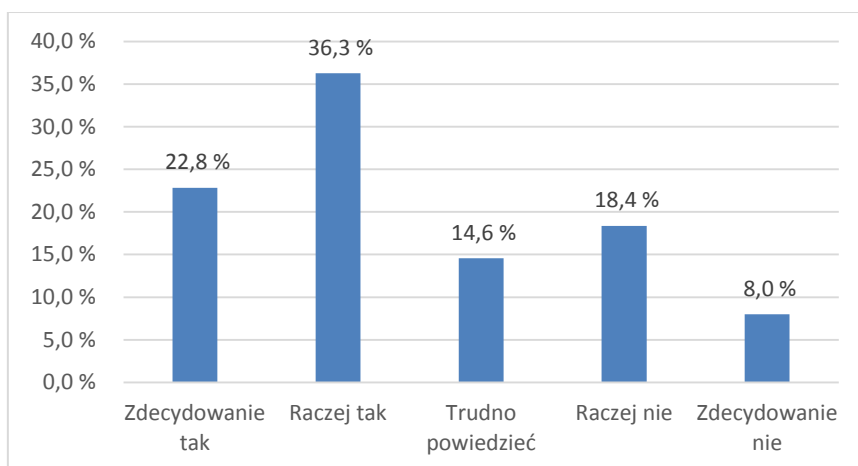
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przedstawionych na wykresie 2 danych można zauważyć, że opinia społeczna mieszkańców województwa podkarpackiego na temat roli Policji w zapewnianiu spokoju i bezpieczeństwa bez współudziału obywateli jest podzielona. Wyniki badania empirycznego wskazują, że 39,6% respondentów (14,1% „zdecydowanie tak” i 25,5% „raczej tak”) uważa, że Policja powinna sama dbać o bezpieczeństwo, a obywatele nie muszą się w to angażować. Przekonana do tego jest ta część społeczeństwa, która postrzega funkcjonariuszy jako głównych (jedynych) odpowiedzialnych za utrzymanie porządku publicznego. Kolejno, 48% ankietowanych (25,1% „raczej nie” i 22,9% „zdecydowanie nie”) nie zgadza się z takim podejściem. Wynika z tego, że prawie połowa badanych mieszkańców Podkarpacia uważa, iż obywatele powinni być zaangażowani w działania na rzecz bezpieczeństwa. Może to odzwierciedlać pogląd, że współpraca społeczeństwa z Policją jest kluczowa dla skutecznego zapewnienia porządku. Warto również zauważyć, że 12,4% respondentów nie ma jednoznacznego zdania w tej sprawie („trudno

powiedzieć”), co wskazuje na brak sprecyzowanych opinii lub trudności w ocenie odpowiedzialności obu stron.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że społeczeństwo województwa podkarpackiego jest niemal równomiernie podzielone w kwestii odpowiedzialności za bezpieczeństwo. Część respondentów oczekuje, że Policja przejmie całość obowiązków, podczas gdy inna grupa podkreśla konieczność aktywnego współudziału obywateli. Może to sugerować potrzebę edukacji społecznej na temat wspólnej odpowiedzialności oraz korzyści płynących ze współpracy pomiędzy Policją a obywatelami.

W następnej kolejności zapytano respondentów, czy w ich opinii ludzie, we własnym interesie, powinni pomagać Policji w jej pracy, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony na wykresie 3.

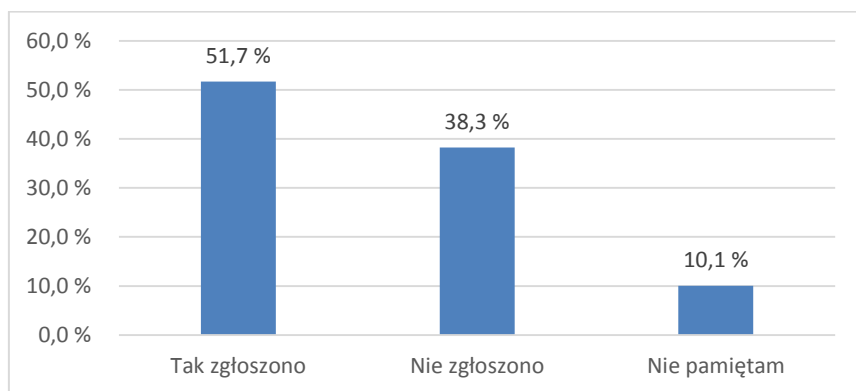
Wykres 3. Czy ludzie, we własnym interesie, powinni pomagać Policji w jej pracy, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe?

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie powyższych danych można zauważyć wyraźną przewagę opinii popierających współpracę obywateli z Policją. Ponad połowa, tj. 59,1% badanych mieszkańców województwa podkarpackiego (22,8% „zdecydowanie tak” i 36,3% „raczej tak”), zgadza się ze stwierdzeniem, że obywatele powinni pomagać Policji w jej działaniach. Wynik ten wskazuje na silne poparcie dla idei współpracy pomiędzy społeczeństwem a służbami porządkowymi, co może być postrzegane jako zrozumienie wspólnej odpowiedzialności za bezpieczeństwo publiczne.

Nieco ponad $\frac{1}{4}$ badanych, tj. 26,4% (18,4% „raczej nie” i 8,0% „zdecydowanie nie”), wyraża sprzeciw wobec tej idei. Może to wynikać z braku zaufania do Policji, poczucia, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo leży wyłącznie po stronie służb, bądź z obaw o ryzyko związane z takim zaangażowaniem (wśród osób starszych Policja ciągle może kojarzyć się z Milicją Obywatelską). Warto również dodać, że 14,6% respondentów pozostaje niezdecydowanych, co świadczy o pewnych wątpliwościach lub braku wiedzy na temat potencjalnych korzyści wynikających ze współpracy z Policją.

Wyniki sugerują, że większość społeczeństwa popiera ideę aktywnego uczestnictwa obywateli w działaniach Policji, co podkreśla rosnącą świadomość znaczenia współpracy dla wspólnego bezpieczeństwa. Znaczący odsetek osób wyrażających odmienne zdanie wskazuje na potrzebę działań, które mogłyby zwiększyć zaufanie do służb mundurowych i promować korzyści płynące z zaangażowania obywatelskiego. Respondentów zapytano również o to, czy jeśli w ciągu ostatnich 12 miesięcy byli ofiarami przestępstwa, to czy zgłosili ten fakt na Policji. Rozkład odpowiedzi na to pytanie został przedstawiony na wykresie 4.

Wykres 4. Zgłoszenie przestępstwa na Policję

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 4, 51,7% badanych wskazało, że przestępstwo popełnione na ich szkodę zostało zgłoszone na Policję. W związku z powyższym ponad połowa respondentów podjęła działania formalne, co potwierdza relatywnie wysoki poziom zaufania do organów ścigania lub świadomość potrzeby zgłaszania takich sytuacji w celu ochrony swoich praw. Niepokojące są jednak dane, które wskazują, że 38,3% respondentów nie zgłosiło przestępstwa. Ozna-

cza to, że blisko 40% ofiar nie podjęło działań w tym kierunku. Może to wynikać z różnych powodów, takich jak np. obawy przed konsekwencjami, brak wiary w skuteczność interwencji Policji, przekonanie o niewielkiej szkodliwości przestępstwa lub poczucie, że zgłoszenie nie zmieni sytuacji. Ponadto 10,1% badanych mieszkańców województwa podkarpackiego odpowiedziało, że nie pamięta, czy zgłosiło przestępstwo. Odpowiedź ta może być związana z mniej istotnym charakterem przestępstwa, brakiem wpływu zdarzenia na życie respondenta bądź zwyczajnym upływem czasu, który sprawił, że szczegóły zdarzenia uległy zapomnieniu.

Zakończenie

Na podstawie przeanalizowanych danych dotyczących roli Policji oraz zaangażowania obywateli w kwestie bezpieczeństwa można wyciągnąć kilka kluczowych wniosków. Wyniki wskazują, że społeczeństwo jest niemal równomiernie podzielone w kwestii przypisania odpowiedzialności za bezpieczeństwo wyłącznie Policji. Część badanych uważa, że bezpieczeństwo to zadanie, które powinno być realizowane wyłącznie przez profesjonalne służby, podczas gdy niemal równie liczna grupa podkreśla znaczenie współpracy pomiędzy Policją a obywatelami. W pytaniu dotyczącym pomocy obywateli w pracy Policji aż 59,1% respondentów wyraziło poparcie dla tego podejścia. Wskazuje to, że większość społeczeństwa rozumie potrzebę wspólnego działania w zapewnianiu porządku i bezpieczeństwa. Dodatkowo, część badanych, tj. 48%, wskazuje, że społeczeństwo powinno być współodpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa, co podkreśla rosnącą świadomość wspólnotowego charakteru działań na jego rzecz.

Niepokojącym zjawiskiem jest to, iż w społeczeństwie funkcjonuje odsetek respondentów, którzy nie mają sprecyzowanego zdania („trudno powiedzieć”) na temat roli Policji w zapewnianiu bezpieczeństwa. Wskazuje to na istnienie grupy osób, które mogłyby skorzystać z dodatkowej edukacji dotyczącej roli obywateli i służb mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa.

Jednym z wniosków praktycznych badań jest potrzeba edukacji i budowania świadomości społecznej. Wyniki sugerują, że konieczne jest prowadzenie kampanii informacyjnych podkreślających znaczenie współpracy pomiędzy obywatelami a Policją. Warto promować idee takie, jak zgłaszanie przestępstw, działania prewencyjne oraz budowanie partnerstwa na poziomie lokalnym.

Znaczący odsetek osób, które odrzucają stwierdzenie o wyłącznej odpowiedzialności Policji lub wyrażają brak zaufania do tej instytucji, może

wynikać z potrzeby poprawy wizerunku służb mundurowych. Policja powinna podejmować działania wzmacniające zaufanie społeczne, takie jak dialog z mieszkańcami czy czynności transparentne i prospołeczne.

Co więcej, wyniki sugerują, że należy podkreślać równowagę pomiędzy odpowiedzialnością Policji a współodpowiedzialnością obywateli za bezpieczeństwo publiczne. Akcentowanie, że działania te są wzajemnie uzupełniające, może pomóc w budowaniu bardziej zintegrowanego i skutecznego systemu.

Bibliografia

- Czapska J., *Jak skutecznie zapewniać bezpieczeństwo? Współczesne wyzwania*, Uniwersytet Jagielloński, <https://ruj.uj.edu.pl> (28.11.2024).
- Czapska J., *Podsumowanie czyli w poszukiwaniu rozwiązań* [w:] *Koordinacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa*, red. J. Czapska, Kraków 2014.
- Czapska J., *Społeczności lokalne w zapobieganiu przestępczości*, Warszawa–Kraków 1997.
- Gwardyński R., *Bezpieczeństwo lokalne z perspektywy Policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, 2020, nr 4.
- Jedynak B., *Zagrożenia zjawiskami dysfunkcjonalnymi w gminie Dąbrowa Tarnowska*, Wrocław 2022.
- Kappeler V.E., Gaines L.K., *Community Policing. A Contemporary Perspective*, Londyn 2011.
- Leśniak-Moczuk A.D., *Bezpieczeństwo w społeczności lokalnej w kontekście przejawów demoralizacji nieletnich*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, 2020, nr 64.
- Maciejewski J., Hofman D., *Narodowe Siły Rezerwowe jako grupa dyspozycyjna*, „Wiedza Obronna”, 2013, nr 3.
- Maciejewski J., Stochmal M., *Instytucjonalne przeciwdziałania zagrożeniom w przestrzeni społecznej*, „Journal of Modern Science”, 2016, t. 3.
- Magda E., *Idea community policing w pracy polskiej Policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, 2016, nr 4.
- Miller L.S., Hess K.M., Orthmann C.H., *Community Policing: Partnerships for Problem Solving*, Boston 2017.
- Moczuk E., *Postrzeganie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym: raport z badań sondażowych*, Rzeszów 2003.
- Moczuk E., *Rola Policji w tworzeniu bezpieczeństwa lokalnego* [w:] *Bezpieczeństwo, administracja i biznes w kontekście członkostwa w Unii Europejskiej*, red. B. Nogalski, J. Tomaszewski, Gdynia 2005.
- Oliver W.M., *Community Oriented Policing: A Systemic Approach to Policing*, Londyn 2001.
- Peak K.J., Glensor R.W., *Community Policing and Problem Solving: Strategies and Practices*, Londyn 2012.
- Pieprzny S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2012.
- Sprengel B., *Służby mundurowe ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego. Zarys problematyki*, Toruń 2008.

Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2016.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz.U.2024.0.145).

Żebrowski A., *Slużby mundurowe w realizacji zadań w sferze bezpieczeństwa państwa – stan 2014 rok (wybrane aspekty)* [w:] *Przeciwdziałanie i reagowanie na współczesne zamachy terrorystyczne*, red. J. Stelmach, Wrocław 2017.

Perception of the Police by Residents of the Podkarpackie Voivodeship – Results of Empirical Research

Abstract

The aim of the article is to present the perception of the Police by the residents of the Podkarpackie Voivodeship. The publication focuses on explaining the concept of safety and the responsibilities of the Police in ensuring security. Attention is drawn to the wide range of tasks performed by police officers, from patrol activities and crime prevention to educating the public on safety principles. The article is based on quantitative research conducted on a sample of 1,503 residents of Podkarpackie in 2023. The study participants represented diverse demographic groups, allowing for a comprehensive understanding of social perceptions and opinions. The findings of the article may be useful not only for the Police but also for other institutions responsible for public safety as well as political and social decision-makers in the region.

Keywords: Police, safety, sense of security, Podkarpackie Voivodeship, quantitative research